

Tisková zpráva, Brno, 29. listopadu 2023

Odbory dnes zastupují hlavně dělníky a vysokoškoláky z veřejného sektoru, zjistili vědci z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity

Intenzita socioekonomických protestů v České republice v posledních letech roste. Ukazují to výsledky z výzkumů a analýz, které provádějí vědci z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity. Z jejich dat dále vyplývá, že podíl členů odborových organizací, které u nás dlouhodobě organizují asi polovinu veškerých socioekonomických protestů, klesl od roku 2000 o 60 %.

Podle [statistik OECD](#) klesl podíl odborově organizovaných českých zaměstnanců a zaměstnankyň z 27 % v roce 2000 na přibližně 10 % v roce 2022. Pravděpodobnost, že se člověk stane členem odborové organizace, závisí nejen na existenci takové organizace na pracovišti, ale i na osobních charakteristikách jednotlivých zaměstnanců.

„V Česku mají vyšší šanci na členství v odborech příslušníci takzvaných modrých límečků, vysokou pravděpodobnost ale vykazují i vysokoškolsky vzdělaní zaměstnanci,“ uvádí na základě analýzy dat z mezinárodního šetření International Social Survey Programme Tomáš Doseděl z Fakulty sociálních studií MU. Odbory jsou tak vnitřně polarizované mezi tradiční dělnické profese a intelektuály působící zejména ve veřejném sektoru, například lékaře nebo učitele. „Právě zaměstnání ve veřejném sektoru působí na pravděpodobnost členství v odborech nejsilněji,“ potvrzuje Doseděl.

Činnost odborů je často spojována mj. s veřejným ekonomickým protestem – tj. takovým druhem kolektivní mobilizace, na které jsou vznášeny sociální a ekonomické požadavky. Jak ale upozorňuje Jiří Navrátil z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity, celkově jde o malý podíl všech veřejných protestních událostí. „Veškeré socioekonomické protesty mezi lety 1990 a 2022 tvořily asi pětinu všech veřejných protestů. A polovinu těchto socioekonomických protestů organizovaly odbory,“ uvedl Navrátil. Typickou formou odborových protestů jsou veřejné demonstrace, petice a spíše sporadicky stávky. Zajímavým, i když očekávaným zjištěním je, že počet socioekonomických protestů od r. 1990 neustále roste. „Dramatické výkyvy v tomto vývoji pak úzce souvisí s tím, jak ekonomickou a politickou situaci vnímá společnost – zda jako snesitelnou, nebo jako hrozbu,“ uzavírá Navrátil.

Oba vědci jsou součástí širšího týmu, který na Fakultě sociálních studií MU zkoumá problematiku socioekonomického protestu. V rámci projektu podpořeného grantovou agenturou GAČR sledují dlouhodobý vývoj protestních událostí na území České a Slovenské republiky a mimo jiné se snaží zjistit, jak se v rámci protestních událostí utvářejí koalice různých aktérů. Z jejich dat například vyplývá, že:

- Podíl členů odborových organizací klesl od roku 2000 o 60 %.
- Trend poklesu členů se mezi lety 2010 a 2017 zastavil a obrátil.
- Mezi členy odborů patří asi 8 % dospělé české populace.
- Odbory aktuálně zastupují asi 10 % zaměstnanců.
- Větší šanci na členství v odborech mají zaměstnanci veřejného sektoru, modré límečky a vysokoškolsky vzdělaní zaměstnanci.
- Intenzita socioekonomického protestu v posledních třech dekádách stále roste.
- Odbory dlouhodobě organizují asi polovinu veškerých socioekonomických protestů.

Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií

Joštova 218/10, 602 00 Brno, Česká republika

T: +420 549 49 1910, E: info@fss.muni.cz, www.fss.muni.cz

Bankovní spojení: KB Brno-město, ČÚ: 85636621/0100, IČ: 00216224, DIČ: CZ00216224

V odpovědi, prosím, uvádějte naše číslo jednací.